

Návštěva Aboriginské kultury
Introduction to Aboriginal culture

Blanka Svobodová

dvoujazyčný text - česky / anglicky
2 languages - english / czech

INTRODUCTION TO ABORIGINAL CULTUREPREFACE

NA NÁVŠTĚVĚ U ABORIGINCŮ

Blanka Svobodová

Contents

ÚVOD/PREFACE	4
LES	12
JOHN	164
PETER	283
DAN	302
MARGARET	317

PREFACE

I do my best to pursue my dreams in life and one of my great dreams came true when for 15 months I could call Australia my home. I wrote a book then about my experience in the land of kangaroos, about my studies, my work and life. It was published in 2005 and again in 2009.

Perhaps it is my deep-rooted faith in dreams that draws me near to the Aboriginal concept of Dreamtime and renders it dear to me. I have always been enchanted with their culture, with their stories and art. I find their traditional way of life truly fascinating and I feel concerned about their fate, about the problems they face today.

Since my first stay in Australia I've felt an ever growing desire to bring their story to my country. I've considered it my "duty" to draw the Aboriginal people nearer to Europe or to at least kindle some awareness about that "far-away world" I felt so especially when I discovered that not much had been written about them here.

ÚVOD

V životě se snažím jít za svými sny. Jeden velký jsem si splnila, když moje doma bývávalo patnáct měsíců v Austrálii. O svých zkušenostech se studiem, prací i životem u klokanů jsem potom napsala i knihu, která vyšla v roce 2005 a pak znovu v roce 2008.

Nevím, jestli je to vazbou mezi tím, že věřím ve sny, a aboriginským Dreamtime, čili Dobou snění, ale odjakživa mě fascinovala kultura původních australských obyvatel, jejich tradiční způsob života, jejich příběhy, umění i jejich osud, problémy a postavení v současné australské společnosti.

Nějak jsem uvnitř cítila, že je mým „úkolem“ o nich zkusit něco napsat a přiblížit tak jejich příběh a kulturu Čechům a jiným Evropanům. Zvláště poté, co jsem zjistila, že literatury o Aborigincích bylo na našem kontinentu vydáno docela poskrovnu.

So off I went to Australia again, this time with a work-project on mind. During this longer holiday between the years 2009 and 2010 I travelled across the country, met with people from different Aboriginal tribes, listened to their ideas and stories. This book is the outcome of our conversations.

The aim is to introduce the reader to the history of this nation, to their culture, life-style and art, but also to the different perspectives they have about the relationship of the Aboriginal people to the contemporary society of Australia.

The work was an engrossing one! I'll never forget the eyes of the people I spoke with as they shared the stories of their childhood, their experiences with the mission centres, etc. I took my first Aboriginal drawing lesson there, when I was explained the meaning of some of the Aboriginal symbols. I also learnt that each and every person has his or her story, which we can draw and depict through these symbols.

A tak jsem se vypravila do Austrálie na ja-kousi pracovní dovolenou znovu na přelomu roku 2009 a 2010. Cestovala jsem, scházela se s lidmi a výsledkem je tato kniha několika rozhovorů s aboriginskými lidmi z různých kmenů a různých částí Austrálie.

Cílem je, aby se čtenář blíže seznámil s historií tohoto národa, jejich kulturou, životním stylem, uměním i různými názory na postavení Aboriginců v současné společnosti.

Byla to práce velice zajímavá! Nikdy nezapomenu na oči některých z dotázaných, kteří se mi svěřovali se svými příběhy, například z dětství, o svém pobytu na misiích apod. Zažila jsem také svoji první hodinu aboriginské kresby, kdy mi bylo vysvětleno, co který symbol znamená a že každý člověk má svůj příběh, který můžeme nakreslit, zachytit pomocí symbolů.

The willingness of local people to help me gather as much information as possible was amazing. They “made my way” to the Aboriginal people whom I could interview. Several times I heard the remark that “finally somebody is actually doing something for this case”. They had on mind the fact that somebody wants to introduce the Aboriginal culture to others. This sounded far-fetched to me. As if I were the only person interested in the Aboriginal culture from the other hemisphere.

Evidently it is not true: their life is probably one of the most discussed and debated issues in the Australian society. And when I returned to Australia five years later, I personally had the impression that there are more and more attempts to help them to overcome their past collective trauma and to help their culture to survive. But there is still a lot to improve!

Byla jsem překvapena, jak mi různí lidé pomáhali získat co nejvíce informací a dostat se k Aborigincům, se kterými jsem pak mohla udělat rozhovor. Dokonce jsem párkrát slyšela i názor, že „konečně o tom někdo píše, někdo pro to něco dělá“. Měli na mysli fakt, že chci představit aboriginskou kulturu... Tento názor mi však přišel poněkud přitažený za vlasy. Jako bych já, Češka, která přijela z druhé půlky světa, byla ta jediná, která se o Aborigince zajímá.

To samozřejmě není pravda. Jejich otázka je pravděpodobně tím nejdiskutovanějším problémem ve společnosti. A osobně jsem měla pocit, když jsem porovnála situaci v době, kdy jsem v Austrálii žila a o pět let později, kdy jsem se tam vrátila, že existuje stále více různých podpůrných programů a snahy pomoci... Stále ještě je ale hodně co zlepšovat!

Read the stories and the ideas of the Aboriginal people and form your own ideas, create your own picture about them.

Peruse these pages at leisure, they are about one of the most fascinating cultures in our world!

Yours,

Blanka Svobodová

Přečtěte si příběhy a názory Aboriginců, se kterými jsem udělala rozhovor, a udělejte si svůj vlastní názor a obrázek...

Příjemné čtení o jedné z nejvíce fascinujících kultur na světě přeje

Blanka Svobodová

LES

Some Aboriginal stories about the Dreamtime are secret. They are passed on from one generation to another, and a third, “unauthorized” person (additionally a non-Aboriginal), has no chance to hear the story. People often ask me: How can it be, that in Australia you encounter these stories in books that are lying around in the bookshops. Are these stories authentic, or are they fake?

Some stories can be shared freely by all. It is even possible to publish them in a book. Some stories must not be shared. Some stories are educational in nature and they are hearable. These are the ones we can buy in the bookshops. They tend to be fables and stories for children.

LES

Některé aboriginské příběhy o Dreamtime jsou tajné. Jsou předávané z generace na generaci a třetí, „nepovolané“ osoby (a navíc Neaboriginci) se je nemají šanci dozvědět. Lidé se mě často ptají, jak je možné, že v Austrálii často narazíte na tyto příběhy v knížkách jen tak v knihkupectví. Jsou to skutečně ty stejné příběhy, anebo se jedná o nějaký „podvod“?

Některé příběhy je možno sdílet a vyprávět všem, případně i zapsat do knížky, jiné nikoliv. Například příběhy, které mají vzdělávací charakter. Ty, které najdeme v knížkách na pultech knihkupectví, jsou většinou povídání pro děti.

I come from the Australian state Victoria. People from my tribe used to speak Yuin. Today, together with my family, I live in Sydney. I was trained to be a cook, but I earn my living as a tour-guide in our National Parks. I try to introduce the places where the Aboriginals once lived to our visitors, mostly to tourists. I tell them about our traditional way of life: about our food from the bush, which is in abundance all around us. I tell them how to hunt for kangaroos and how to create efficient and handy tools from practically nothing. I am also finishing my studies about tourism at TAFE University and occasionally I give presentations in libraries and in other institutions.

When I was a child, one of my uncles started to teach me. When you are a child, you tend to imitate what the older people around you do. The Aboriginal people call them the 'elders'. My uncle was a singer, a writer and a storyteller. He also had a dance group.

Pocházím z australského státu Victoria. Lidé z mého kmene mluvili jazykem Yuin. Dnes ale žijeme s rodinou v Sydney. Vyučil jsem se kuchařem, ale pracuji jako průvodce v národních parcích. Snažím se lidem (hlavně turistům) přiblížit místa, kde Aboriginci žili, povyprávět jim o tradičním způsobu života: o jídle z buše, kterého je hojnost všude kolem nás, jak se loví klokani, nebo jak se dají doslova z „ničeho“ zhotovit různé účelné předměty. Kromě toho dokončuji studium turismu na TAFE univerzitě a sem tam přednáším pro knihovny a další instituce.

Když jsem byl malý, začal mě učit jeden strýc. V podstatě jako dítě kopírujete to, co dělá starší (mezi Aboriginci se jim říká „elders“), a tím se učíte. Strýc býval zpěvákem, spisovatelem a vypravěčem a měl taky svoji taneční skupinu.

The educational system in the Australian Aboriginal community is not straightforward or linear, but is perceived as circular: education is carried out in cycles. In the mainstream Australian society you are considered to be an educated person when at the age of 18 you pass your leaving exam or when you graduate from university. In the Aboriginal Community education is a lengthy process which persists throughout your life. I personally have already learnt a lot but I have to go on learning. My elder calls me to himself from time to time and says that it is time to learn again and anew.

Men learn separately the “men’s things” and women learn the “women’s things”. In some exceptional cases, when a man does not have a son (or a direct male offspring), he can also teach his daughter. The continuity of education is vital, the stories must be handed over from one generation to the next, without any disruption. The Aboriginal social system is a very complex and integrated one.

Vzdělávací systém v aboriginské komunitě není přímý, nýbrž se odehrává v cyklech, kruzích. V normální australské společnosti jsi oficiálně prohlášen za vzdělaného, když v osmnácti uděláš maturitu. Nebo když skončíš studium na univerzitě. U Aboriginců je vzdělávání dlouhý, vlastně celoživotní proces. Já sám už jsem se toho naučil hodně, ale musím pokračovat. Čas od času si mě můj elder zavolá, že opět nadešel správný čas, abychom pokračovali v učení.

Muži se učí zvlášť „men things“, ženy také zvlášť „women things“. Ve výjimečných případech, nemá-li muž přímého mužského potomka, učí svoji dceru. Musí být zachována kontinuita vzdělávání a předávání příběhů z generace na generaci. Aboriginský společenský systém je velice komplexní.

When can one become and “elder”? The age limit for this stage is different in different groups and can easily vary ten or even twenty years. More important than age is the experience and the knowledge of the person. You become an “elder” when you have acquired enough wisdom to become one.

Some elders used to speak several languages in the past, they picked them up during their travels and wanderings, they learned them as they met and got to know other tribes. English is not the original language of Australia, even though it is our lingua franca (the most common language shared by all citizens, including the indigenous people of Australia. The indigenous people are the Aborigines and the people from the Torres strait).

The Aboriginal map of Australia has a different color for each Aboriginal language and it is a colorful map indeed! Within each color there used to be around ten different ‘sub-languages’ or dialects.

Kdy se někdo může stát starším – elder? Je to různé a věková hranice se může v různých aboriginských skupinách lišit. Klidně o deset či dvacet let. Důležitější je, kolik toho člověk ví, jaké nasbíral znalosti a zkušenosti. Zkrátka, je-li moudrý.

Někteří elders uměli v minulosti vícero jazyků, které se naučili na svých cestách po australské zemi, jak se potkávali a poznávali s jinými kmeny.

Angličtina není původním jazykem Austrálie, byť je to dnes jazyk národní a používá se jako lingua franca. Tedy řeč, kterou se běžně hovoří, a to včetně původních obyvatel (Aboriginců a lidí z ostrovů Torresovy úžiny).

Na aboriginské mapě Austrálie symbolizuje každá barva jeden aboriginský jazyk. A že je ta mapa hodně pestrá! To ale není všechno. V rámci každé barvy (jazyka) mohlo kdysi existovat i deset různých „podjazyků“, dialektů.

Each family (extended) could speak its own unique language and so could each clan or tribe.

At the time of invasion there were 270 Aboriginal languages with six hundred different dialects. Only very few of them have survived up to this day and even fewer are used fully. Even our remaining languages are endangered. To give an example: Pitjantjatjara, the most widely spread Aboriginal language at the present time, has changed significantly. Some words (the names of the stars for example) are used less and less, and the younger generation does not know them anymore.

At the very beginning of creation all beings spoke the very same language, animals including. How could then such a “confusion of tongues” come to pass? Because each and every person spoke slightly differently. If an expression seemed to be far too long for some people, they shortened it by omitting the end. The contrary may have happened too: they just put a syllable before the word. Thus language was twisted, altered and transformed.

Každá rodina mohla mluvit svým speciálním jazykem. A taky každý kmen nebo skupina kmenů.

V době invaze existovalo 270 aboriginských jazyků, s šesti sty různými dialekty. Dodnes se jich dochovalo a plně se používá v řeči jen velmi málo. A i ten zbytek je ohrožen. Například i Pitjantjatjara, nejvíce používaný aboriginský jazyk, prošel radikálními změnami. Některá slova (jako třeba jména hvězd) se používají stále méně a méně a mladí už je neznají.

Na samém počátku stvoření však mluvili všichni jedním stejným jazykem, dokonce i zvířata. Jak to, že pak došlo k takovému „zmatení jazyků“? Protože každý člověk mluvil maličko jinak. Lidem se třeba zdálo, že je nějaké slovo moc dlouhé. A tak si je zkrátili, vypustili konec. Nebo si naopak jen tak přidali jednu slabiku před slovo. Tímto způsobem se jazyk komolil a proměňoval.

The roots of Aboriginal language are ancient, we can even say archaic. At times you can discover that a word in another Aboriginal language is pronounced similarly to yours. How could it have happened that an expression, which is a part of your culture, had moved into another culture and it preserved its meaning? I wish I had more time to study and ponder such linguistic curiosities and subtleties, I find them truly fascinating.

Needless to say that all the languages are constantly evolving: new words are being born and some older ones fade away. However, the transformation of some Aboriginal languages is far too fast, and the impact of English is so strong that their very integrity is endangered.

Many words were twisted and distorted during the first encounters between the Aborigines and the first white immigrants to Australia. Prior to the year 1788, when the first Europeans came to Australia, there had never been an attempt to put the Aboriginal language into writing.

Kořeny aboriginského jazyka jsou hodně staré. Občas zjistíte, že se nějaké slovo v jiném aboriginském jazyce vyslovuje hodně podobně jako v tom vašem.

Jak se to mohlo stát, že se slovo, které je součástí vaší kultury, přesunulo do jiné a má stále hodně podobný význam? Přál bych si, abych měl více času studovat takové jazykové zajímavosti a nuance, které mě nesmírně fascinují.

Je pravda, že se všechny jazyky vyvíjejí: no-slova vznikají a jiná se ztrácejí. Ale vývoj u některých aboriginských jazyků je moc rychlý a vliv angličtiny tak silný, že jejich integrita je v ohrožení.

Spousta slov byla zkomolena při prvním kontaktu mezi Aboriginci a bílými přistěhovalci. Před příchodem Evropanů v roce 1788 nebyl aboriginský jazyk nikdy zapsán slovy.

Unless we consider the symbols on rods and staffs, the drawings on the barks of the trees or in the sand, the Aboriginal languages spread orally, by the word of the mouth, as people wandered and migrated, as they met other tribes and traded with them. The Aboriginal script, as we know it today, was initiated by the missionaries and the linguists. At times the Aboriginal words transcribed into English script strongly resemble the word as it is pronounced in the Aboriginal language.

The Aborigines spoke loudly. During their hunts however they only communicated through the gestures of the hands, in order not to alert their prey. During some rituals there was no need to talk at all.

In some parts of Australia a newly evolved language is used – the so-called Creol language. This language was born when two Aboriginal tribes with two different languages met each other and they tried their best to understand each other and to make themselves understood by the other, “using their hands and feet”, so to say.

Pokud nepočítáme symboly na hůlkách, kresby na stromové kůře nebo v písku. Aboriginské jazyky se šířily ústní formou, jak lidé putovali, potkávali se a obchodovali s jinými aboriginskými kmeny. S psanou podobu tak, jak ji známe dnes, začali první misionáři a lingvisté. Někdy se takto zapsaná slova v angličtině hodně podobají slovu vyslovenému v aboriginském jazyce.

Aboriginci mluvili hodně hlasitě. Během lovu se ale dorozumívali pouze gesty rukou, aby nevyplašili svou kořist. Při některých obřadech se nemluvílo vůbec.

V některých částech Austrálie se dnes používá nově vyvinutý jazyk – kreolština. To se tak dvě různě mluvící aboriginské skupiny potkaly a snažily se spolu domluvit „rukama nohama“, jakousi lámanou řečí, která se jedním slovem označovala jako „pidgin“.

The newly evolving language is a kind of Aboriginal “pidgin”, which is simplified to an extreme, with a limited vocabulary and with a bare minimum of grammar. It is no-one’s mother tongue.

As the children in the schools started to use this Aboriginal “pidgin” as their first language, the vocabulary of this language started to boom rapidly and steadily, so “kreolite” was born.

Je to zjednodušená forma jazyka, s omezenou slovní zásobou a jednoduchou gramatikou. A není to ničím původním jazyk.

A pak, když se děti ve školách začaly učit pidginem, svůj první jazyk, velice rychle se množství slov rozšířilo a touto cestou vznikla kreolština.

**FASTEN YOUR
SEAT BELT**

Bitte anschnallen

Allacciate la cintura
di sicurezza

シートベルトを締めましょう

Seatbelt
nyuntumpa tanpala

I have got a son. I myself am still learning from our elders, but at the same time, little by little, I am also trying to teach my son the things I have already learnt. In our culture it is the women who take care of the children in the first place, especially of the little ones. However, when the men see that it is time, they take the boy from the women's circle to themselves, and they start to teach him. The stories are meant to teach the children how to behave and what and whom they should respect and how. The stories teach the children not to misbehave, and if they still do, the punishment awaits them. As a boy I heard some of the stories even fifty times, from different people.

Our initiation rites were legally banned in New South Wales in the sixties of the last century. The tradition of education is kept alive nevertheless, so that the knowledge is passed on from one generation to the next. One hindrance in this process is the fact that our children are not allowed to leave their schools for a month or so in order to undergo the so-called "walkabouts".

These probing periods of wanderings were a vital part of our education and usually lasted for a month. My grandfather was not allowed to undergo his walkabouts at the beginning of the 1920s, he went to school first and from the age of ten he started to work. His siblings faced the same destiny.

Mám syna, a tak se učím od elder já sám, zároveň ale začínám učit syna a předávat mu po částech svoje znalosti. O děti se v aboriginské rodině starají hlavně ženy. Ale když muži vidí, že nadešel pro chlapce ten správný čas, vytáhnou jej z ženské skupiny k sobě a začnou jej učit. Příběhy mají naučit děti chování a respektu. Aby nedělali špatné věci, a jaké následuje potrestání, když se proviní. Jako kluk jsem slyšel jednu story třeba padesátkrát, od různých lidí.

Iniciační obřady byly zakázány vládou New South Walesu v šedesátých letech minulého století. Ale mezi mými lidmi se stále drží tradice vzdělávání, respektive předávání znalostí. Problém je, že děti dnes nemůžou opustit školu třeba na celý měsíc a vydat se na zkušenou (walkabout).

Mému dědečkovi zakázali na začátku 1920 vydat se na zkušenou. Musel chodit do školy a od desíti začal pracovat. Jeho sourozence čekal stejný osud.

It is a good thing that there are attempts to write down the stories of my people (Koori). On the other hand not all the stories are meant for all. Some are only addressed to a select, initiated group of people.

The elders in the community are able to discern who is who. They look at you and can “read” you. They know your thoughts and intentions. They can discern the personality of our children at a very tender age. Based on these observations they decide whether to initiate the child into certain ‘mysteries’, or not. Our education is selective.

My 18-year-old son has recently undergone his initial educational lesson. He then asked me how can I possibly remember all those stories. It is simple. Today I am 41, which means that I have heard many stories as often as 20 times or more. I have thus built up a huge database of these stories inside. In addition, I have a secret helping devise. Whenever I visit my uncle, my elders, I carry a dictaphone with me. I record their stories.

Je dobře, že existují snahy příběhy Koori (aboriginské příběhy) zapsat. Na druhou stranu, ne všechny příběhy jsou veřejné, určeny pro uši všech. Jenom povolaným osobám.

Starší v komunitě přesně vědí, co je kdo zač. Podívají se na tebe a jsou schopni tě přečíst. Říci, o čem přemýšlíš a co zamýšlíš. Otipují si děti hned v raném věku. Jestli to které dítě začnou jednoho dne učit (a zasvěcovat je do různých tajů), nebo ne.

Můj osmnáctiletý syn absolvoval nedávno svoji iniciační vzdělávací hodinu. Pak se mě zeptal, jak si můžu všechny ty příběhy zapamatovat. To je jednoduché. Dnes je mi 41, a tak jsem slyšel spoustu příběhů třeba dvacetkrát. Jako bych si vytvořil uvnitř sebe sama velkou databázi. Kromě toho mám tajný trik. Vždycky, když jsem u strýce – mého elder, tak si všechno nahrávám na diktafon.